

Semantisk web, emnekart og ontologier/
Semantisk web, semantiske teknologier og
begrepsforvaltning

Samhandlingsevne og felles begrepsbruk i offentlig forvaltning

Per Myrseth

Forelesningsplanen

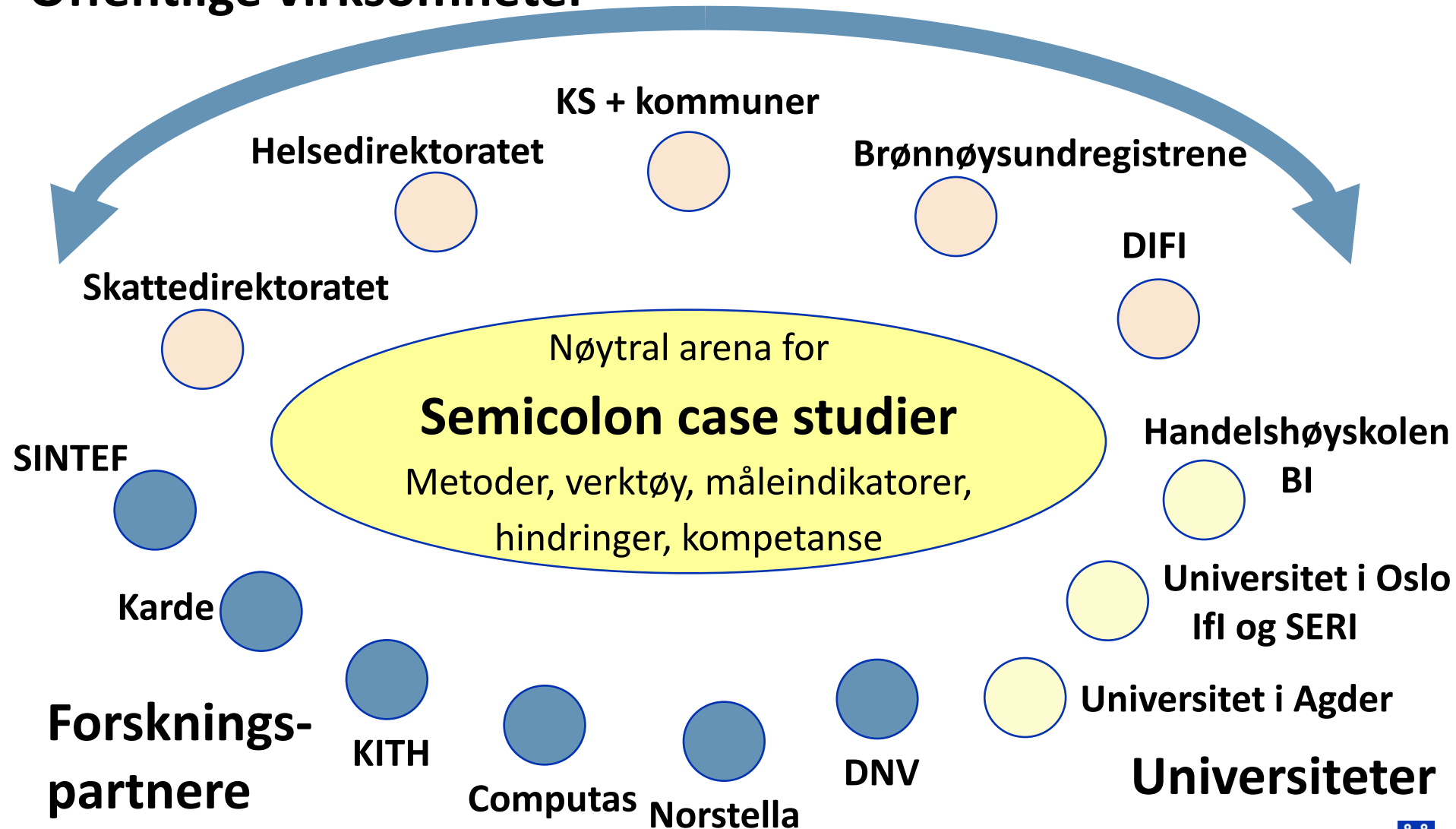

Samhandlingsevne og felles begrepsbruk i offentlig forvaltning Semantisk web, emnekart og ontologier

- Tim Berners-Lee, James Hendler & Ora Lassila: _The Semantic Web __, 2001. Artikkel fra Scientific American Magazine. Se [nettside](#) [2].
- Om semantisk web: http://no.wikipedia.org/wiki/Semantisk_web [5]
- Engels R og Myrseth P: Åpne og lenkede data , Rapport nr. 2011-276, revisjon nr. 1. DNV , februar 2011, kap. 3 og 4.

Semicolon II-deltakere

Offentlige virksomheter

Semantic web og elektronisk samhandling

Samhandlingsevne : Collaboration anyone?

Semantic Web og Linked Open data

- *The first step is putting data on the Web in a form that machines can naturally understand, or converting it to that form. This creates what I call a Semantic Web – a web of data that can be processed directly or indirectly by machines.*

Tim Berners Lee – Weaving the Semantic web

- Building a web for open, linked data that could do for numbers what the Web did for words, pictures, video etc.
- Unlock our data and reframe the way we use it together. *1

*1 http://www.ted.com/index.php/talks/tim_berniers_lee_on_the_next_web.html

Semantic Technologies: From code to meaning

Age of Programs

Age of Proprietary
Data

Age of
Open Data

Age of
Open Metadata

Age of
Semantic Models

“Data is
less
important
than code”

“Data is **as**
important
as code”

“Data is **more**
important
than code”

File systems   Databases   Keyword search   Websites   E-commerce   Wikis   Blogs   Cloud computing

Directory portals   B2B Web   Social networking   Open public data

Desktop

Web 1.0

Web 2.0

Web 3.0

Mainframes

Personal computing

Procedural
Programming

Object-Oriented
Programming

Model-Driven
Programming

1945 -1970

1970 - 1994

1994 - 2000

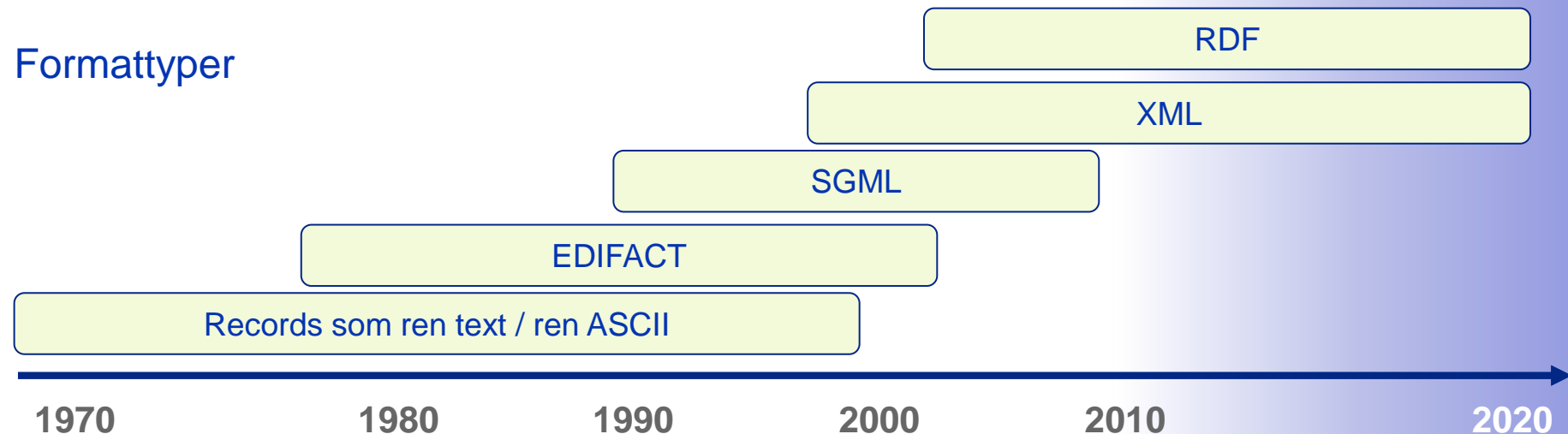
2000 - 2003

2003 -

Valg av utvekslingsformatvalg i nye prosjekter

veldig grov skisse

Formattyper

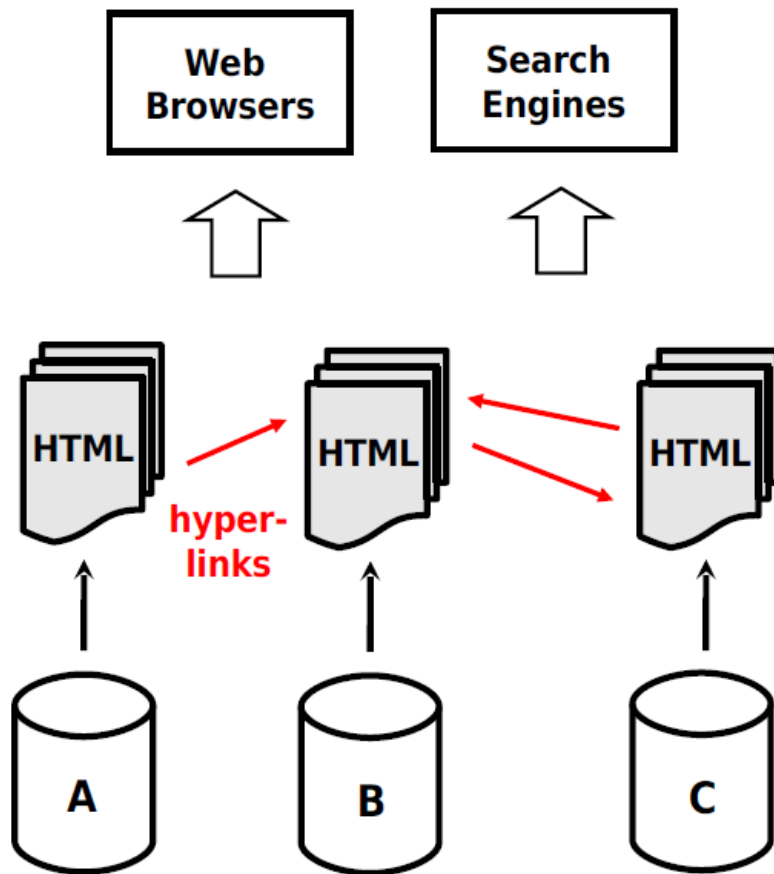
Eksempler på integrasjonsteknologi

Vanlige egenskaper ved systemer

The Classic Web

Single global information space

- **URLs as**
  - globally unique IDs
  - retrieval mechanism
- **HTML as shared content format**
- **Hyperlinks**

Shortcomings

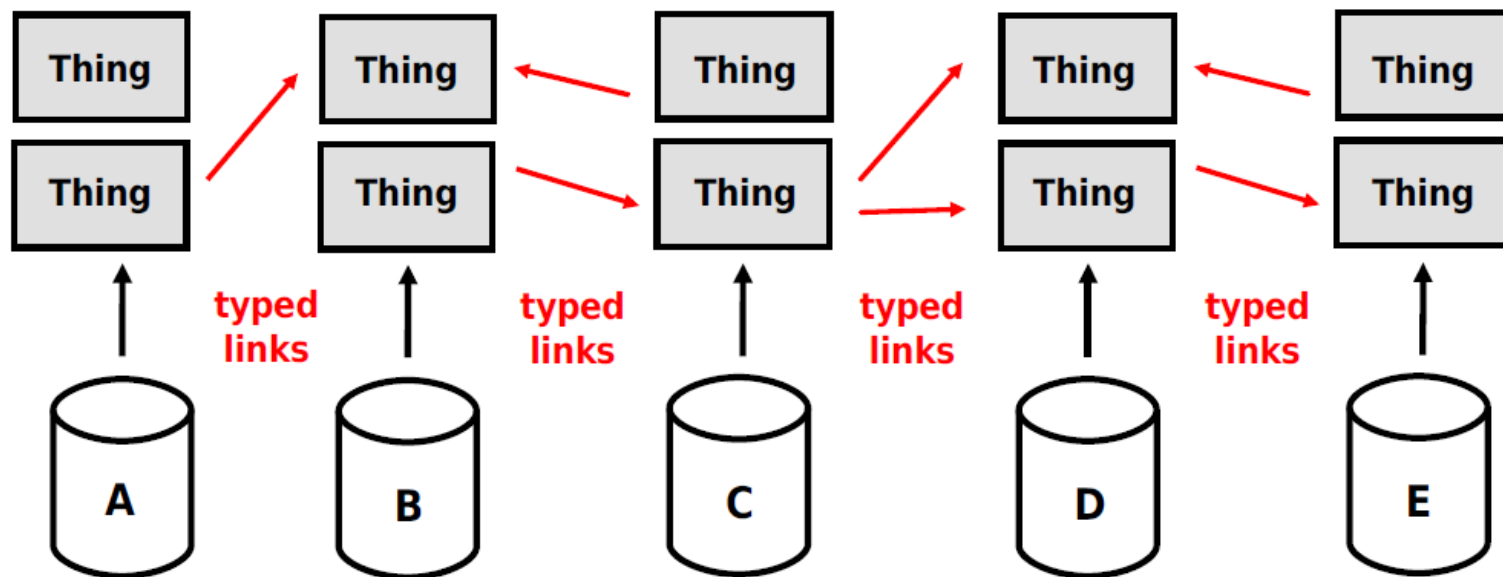
- **Content is not well structured**
- **You can not ask expressive queries**
- **You can not process content within applications**

Linked Data

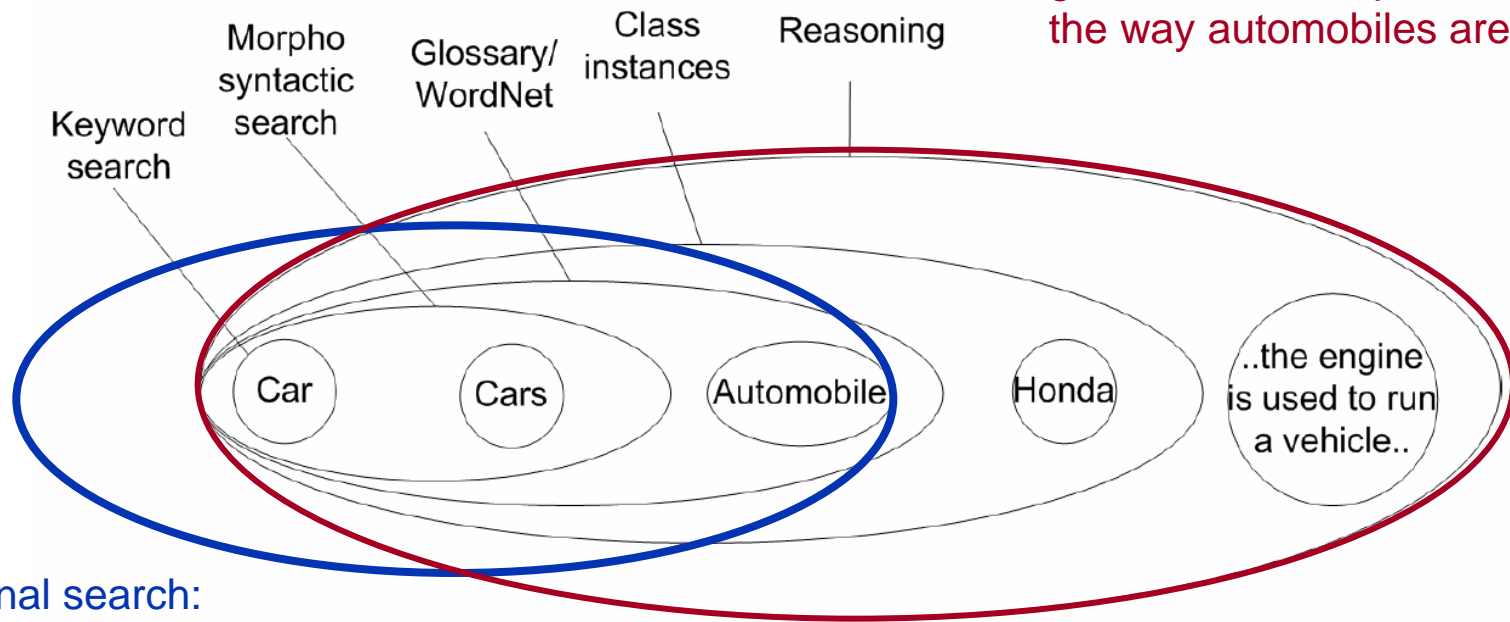
Use Semantic Web technologies to

1. publish structured data on the Web,
2. set links between data from one data source to data within other data sources.

Semantic vs Traditional Search: Concepts instead of Keywords

Semantic search:
A search for “car” returns documents discussing cars in general, Honda specifically, or the way automobiles are built

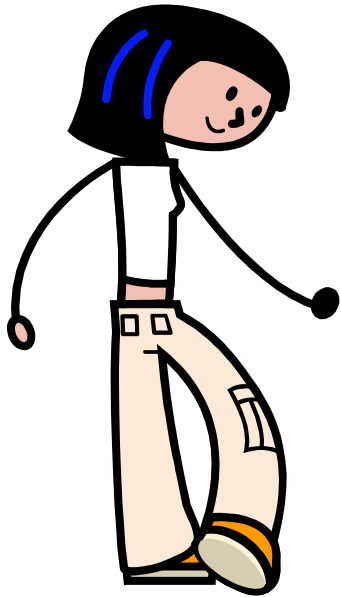

Traditional search:
“car” returns documents containing the keywords *car*, *cars*, *automobile*

Samhandlingsevne og felles begrepsbruk i offentlig forvaltning

Kommunikasjon mellom personer

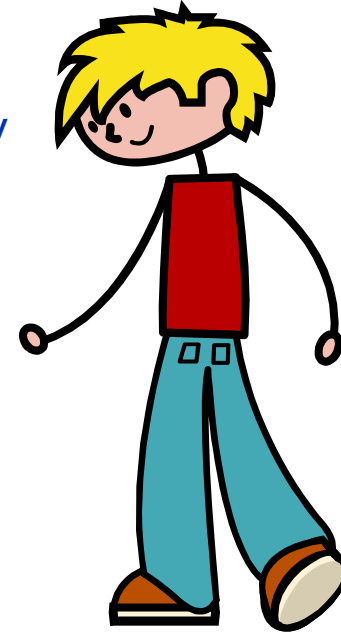

Koding av
budskap

Dekoding av
budskap

Samhandlingsevne og felles begrepsbruk i offentlig forvaltning

Kommunikasjon mellom systemer

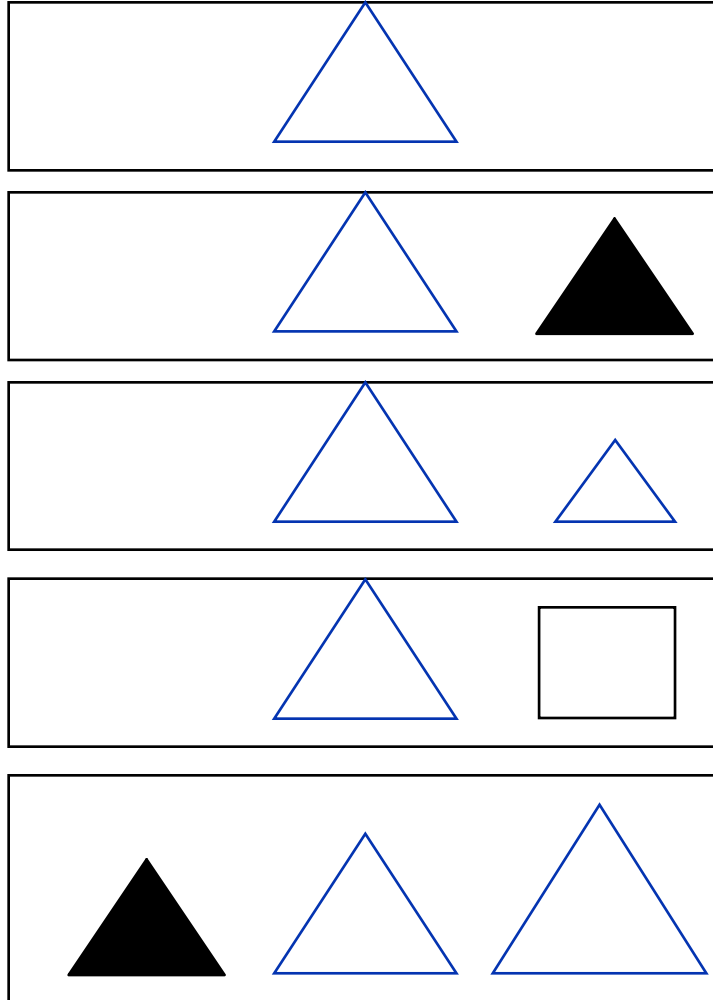

Samhandlingsevne og felles begrepsbruk i offentlig forvaltning

Kommunikasjon

	Mellom personer	Mellom systemer
Utveksles ved	Tale	Sekvenser av bits i en henholde til en predefinert teknisk struktur
Hva utveksles	Ord og uttrykk (begrep) i et felles språk	data/verdier som tolkes i henhold til felles språk/terminologi/begrep
Regler for bruk av ord	Grammatikk	I henhold til teknisk format og struktur på meldingen, samhandlingsscenario og informasjonsmodell
Kontekst	Kjent for sender og mottaker	Kjent for sender og mottaker
Intensjon ved kommunikasjon	Varieser veldig	Kun i henhold til predefinert samhandlingsscenario, suksess og feilsituasjoner for scenariet må være forhåndsdefinert og maskinelt håndterbare.

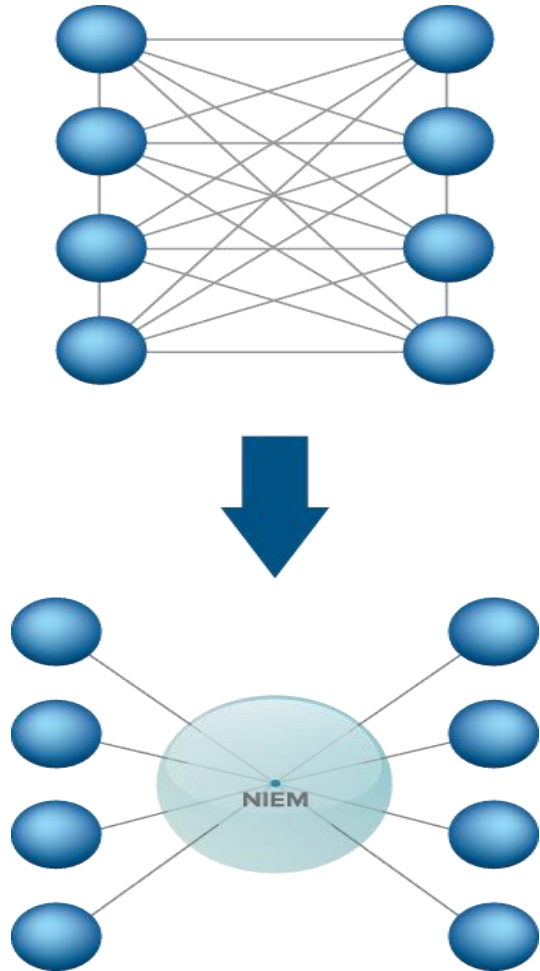
Men, forståelse er avhengig av kontekst, så da er det kanskje ikke så lett allikevel.....

Behovet for presis semantikk øker når antall samhandlere øker og kompleksitet i informasjonsprosessering øker.

Inspirert av artikkel "The importance of context" av Ole Hanseth

Peer to Peer alle med sitt språk, versus Peer to peer med felles språk

Figuren kan være gyldig på minst tre måter:

- Juridisk interoperabilitet
- Semantisk interoperabilitet
  - Begrep
- Teknisk interoperabilitet
  - XML bruk
  - Bæreprotokoll
  - Sikkerhet

Data and metadata kvalitet

- Bør du benytte / gjøre deg avhengig av andres data om :
  - Du er usikker på om de er korrekt eller fullstendig?
  - De ikke er tilgjengelig når du trenger dem?
  - De ikke er etablert og forvaltet på en lovlig og fagmessig god måte?
  - Betydning og definisjoner for data ikke er åpent tilgjengelig?
  - Du ikke forstår data fullt ut?
  - Betydningen endres hyppig, dvs betydningen av data er uforutsigbart for dine systemer og rutiner?
  - Koblingen mellom tolkning av data og jus-kontekst data skal benyttes i er uklar.

Oppgave:

- Video: <http://www.gapminder.org/videos/200-years-that-changed-the-world-bbc/>

Beskriv og drøft:

- Hvilke begreper brukes
- Behov for harmonisering av begreper og tilhørende data
- Behov for forvaltning av begreper og tilhørende data

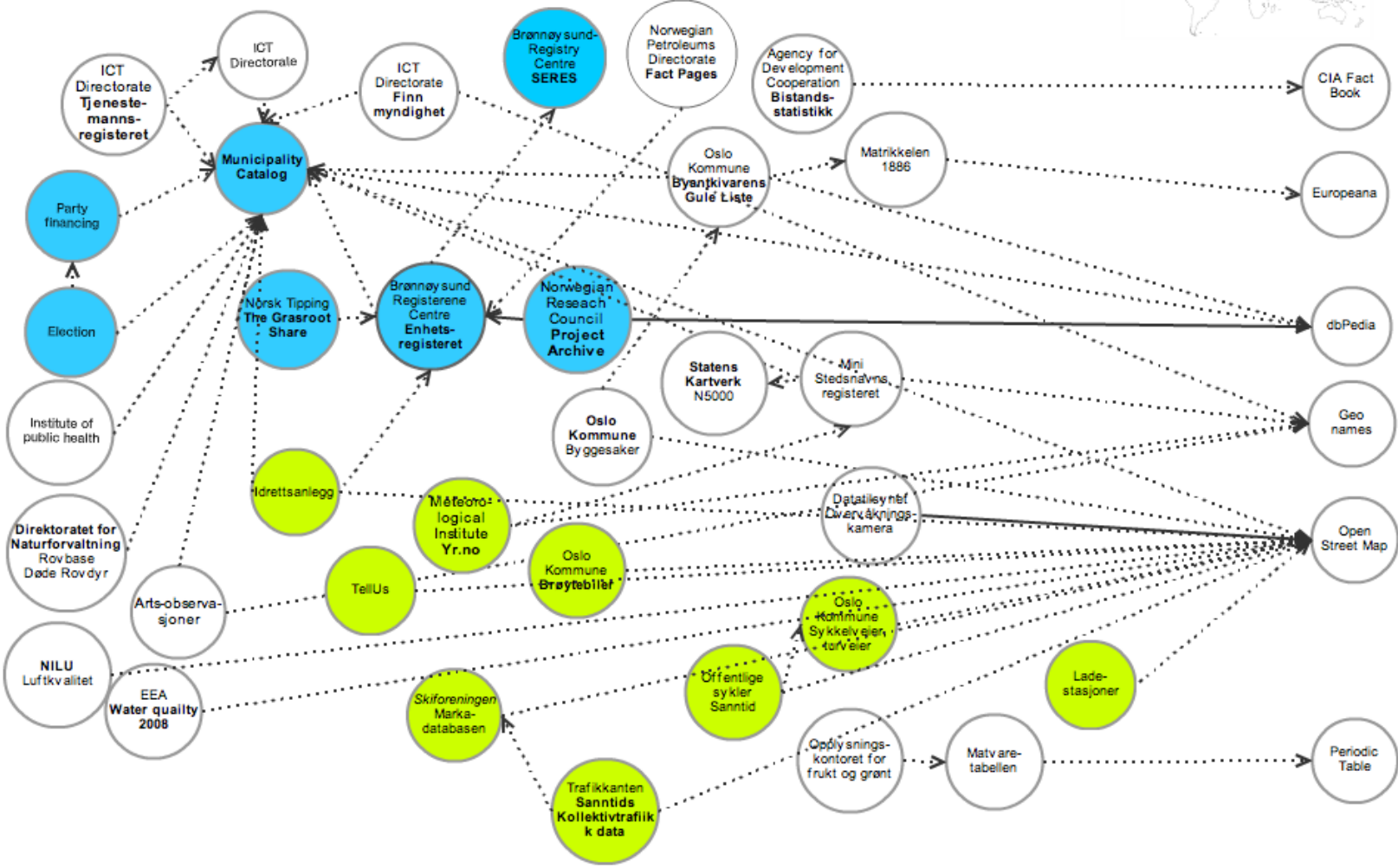

Åpne data

Norske åpne data

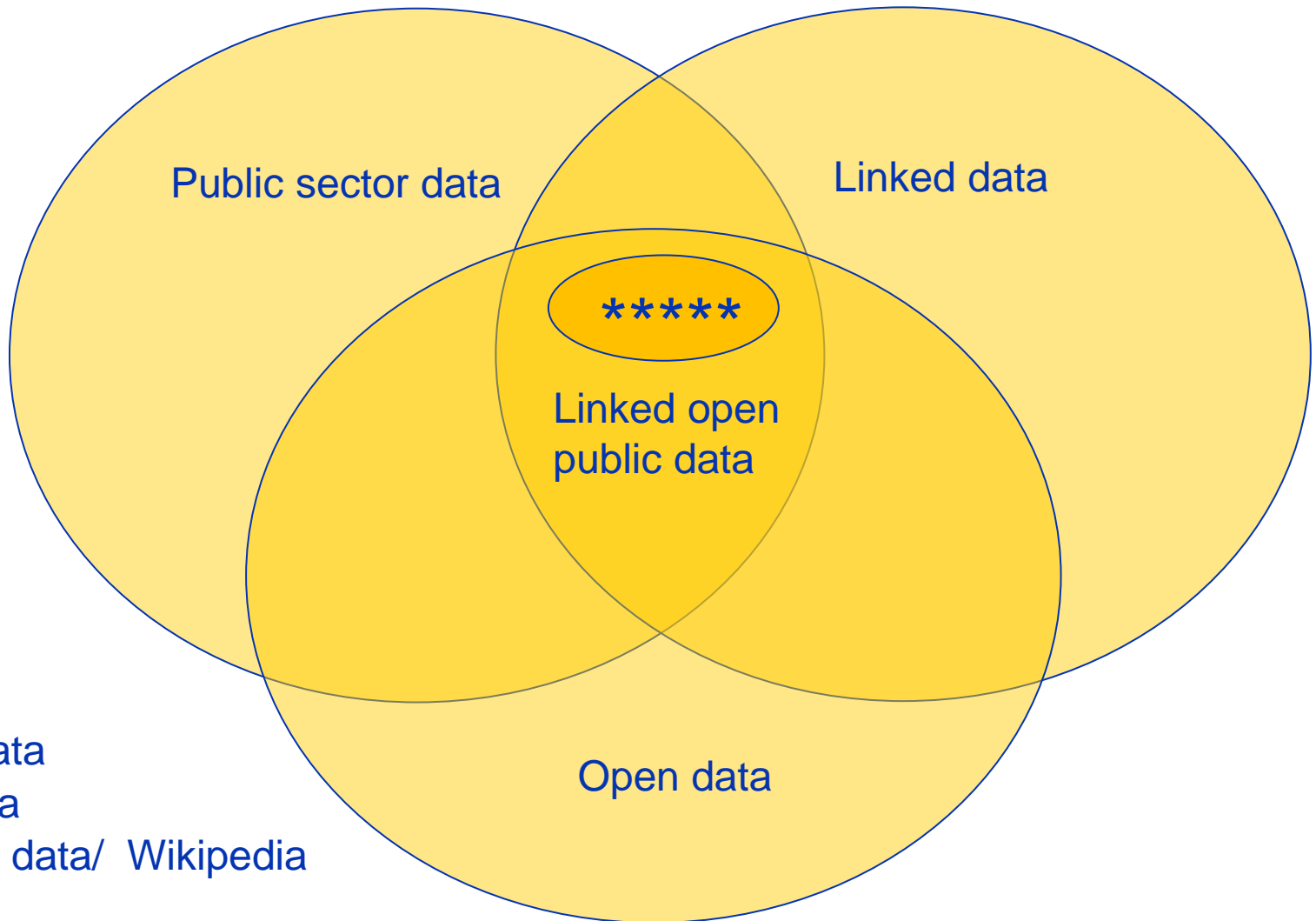

May 2011

Intersection of some terms

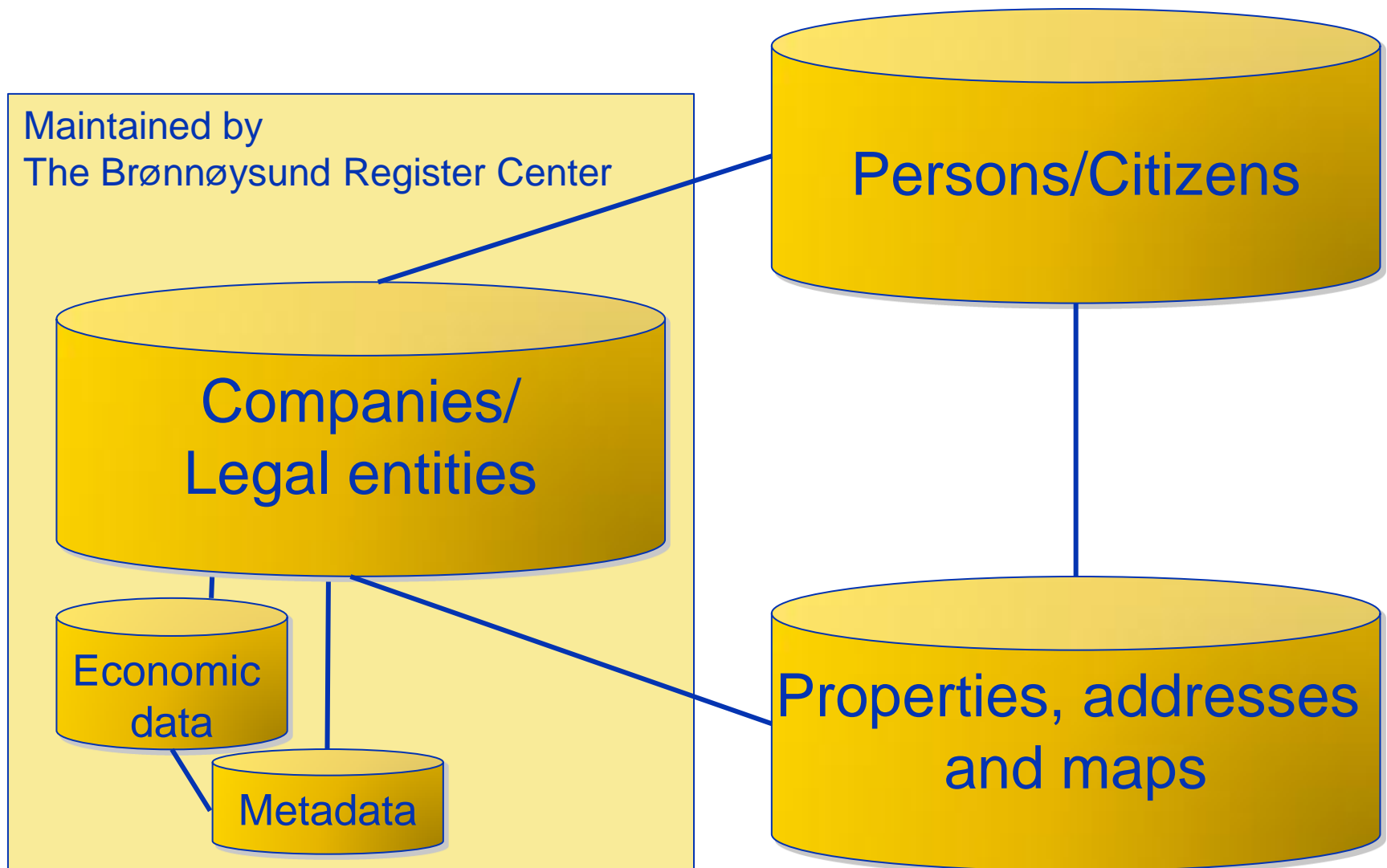

5-star deployment scheme for Linked Open Data

★	Available on the web (whatever format) but with an open licence, to be Open Data
★★	Available as machine-readable structured data (e.g. excel instead of image scan of a table)
★★★	As (2) plus non-proprietary format (e.g. CSV instead of excel)
★★★★	All the above plus, Use open standards from W3C (RDF and SPARQL) to identify things, so that people can point at your stuff
★★★★★	All the above, plus: Link your data to other people's data to provide context

LOD for National Master Data

SERES RDF, Norwegian Semantic Repository of Electronic Services (★★★★)

Enhet er en betegnelse på juridiske personer, enkeltpersonforetak og andre enheter, også organisasjonsledd og bedrifter, som registreres i Enhetsregisteret.

Mer spesialiserte begreper:

- [Bostyrer](#)
- [Kreditor](#)
- [NorskRepresentant](#)
- [Deltaker](#)
- [Underenhet](#)
- [OverdragendeSelskap](#)
- [DagligLeder](#)
- [Kontaktperson](#)
- [Sameier](#)
- [OvertakendeSelskap](#)
- [OverordnetEnhet](#)
- [Komplementar](#)
- [Debitor](#)
- [Signatur](#)
- [Revisor](#)

Underenhet

Definisjon: [\[endre\]](#)

Underenhet er en lokalt avgrenset funksjonell enhet hvor det hovedsaklig drives aktiviteter som faller innenfor en bestemt næringsgruppe. Vil alltid være knyttet til en overordnet enhet.

Mer generelle begreper:

- [Enhet](#)

Informasjonen finnes tilgjengelig i RDF/XML-format [her](#)

Informasjonen finnes tilgjengelig i Turtle-format [her](#)

Enhetsregisteret linked til SERES metadata (★★★★★)

Example data from the Labor party in Akershus municipality

971100087

Vis søkeskjema

<http://data.computas.com/enhetsregisteret/enhet/971100087>

orgnr 971100087

ant ansatte på dato 3

ant ansatte 3

gyldig fra dato 2008-08-18

type AntAnsattePåDato

epost akershus@dna.no

forretningsadresse adressebeskrivelse Youngstorget 2 B

poststed

pland Norge

pnavn OSLO

postnummer 0028

type Poststed

type Adresse

hjemmeside www.dna.no/akershus

navn AKERSHUS ARBEIDERPARTI

Visualiseringer

Personer og organisasjoner tilknyttet gjennom roller

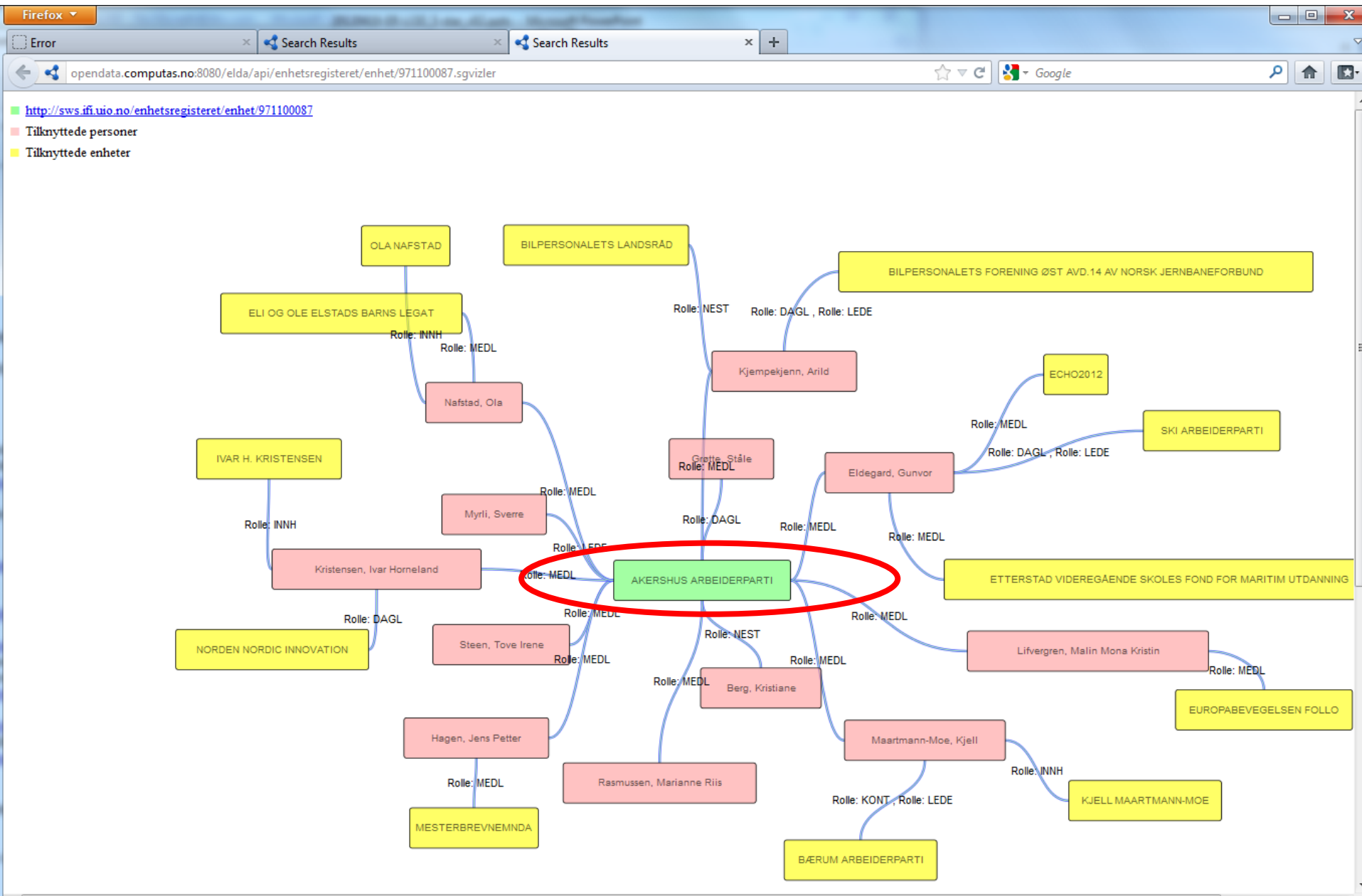
Synlige egenskaper

> adresseViewer > description > navneViewer

- ★ label
- ★ orgnr
- ★ ant ansatte på dato > ant ansatte
- ★ ant ansatte på dato > label
- ★ ant ansatte på dato > gyldig fra dato
- ★ ant ansatte på dato > type
- ★ epost
- ★ forretningsadresse > adressebeskrivelse
- ★ forretningsadresse > poststed > pland
- ★ forretningsadresse > poststed > pnavn
- ★ forretningsadresse > poststed > postnummer
- ★ forretningsadresse > poststed > type
- ★ forretningsadresse > type
- ★ hjemmeside
- ★ navn
- ★ postadresse > adressebeskrivelse
- ★ postadresse > poststed > pland

Enhetsregisteret data linked to SERES metadata (★★★★★)

Akershus Labor Party

Search criteria:
 Post number
 = 1337
 SANDVIKA

Search Results Show Search Form

812912062

enhetsnavn ERLING HØRGÅRD AS

foretaksadresse

adresse	Industriveien 31
kommune	BÆRUM
kommunenr	0219
land	Norge
postnummer	1337
poststed	SANDVIKA
type	Foretaksadresse

naeokode 46.450
68.209

organisasjonsform AS

830416102

enhetsnavn AS VIVO

foretaksadresse

adresse	Otto Sverdrups vei 4
kommune	BÆRUM
kommunenr	0219
land	Norge
postnummer	1337
poststed	SANDVIKA
type	Foretaksadresse

postadresse

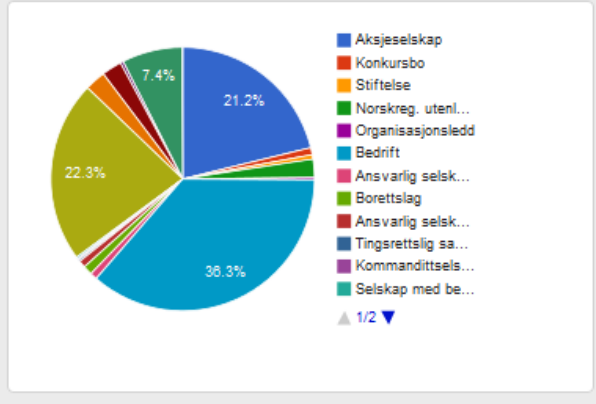
adresse	Postboks 283
land	Norge
postnummer	1301
poststed	SANDVIKA
type	Postadresse

naeokode 68.209

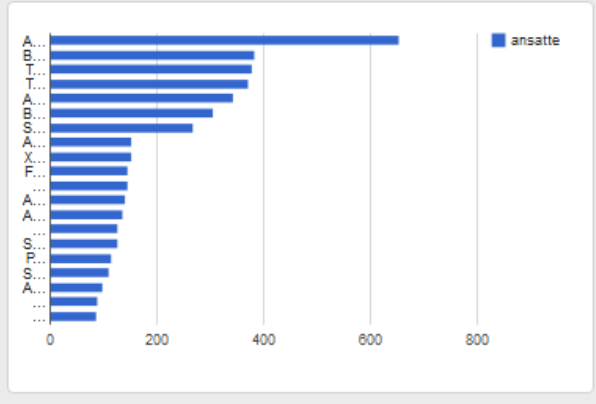
organisasjonsform AS

830476962

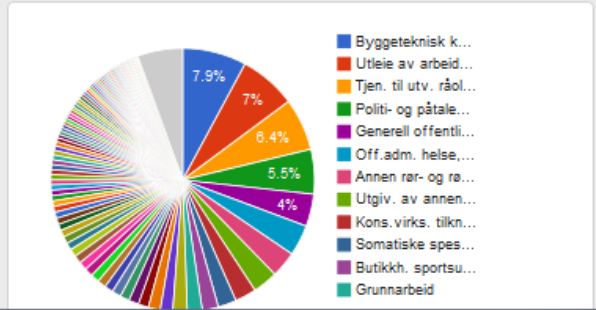
Organisjonsformfordeling for postnummer 1337

Organisasjoner med flest ansatte på postnummer 1337

Syssetning fordelt på næring på postnr 1337

Åpne data initiativer fra FAD/DIFI

- data.norge.no
- DIFI datahotell

Begrepsdannelse, kvalitet, definisjonsmakt og forvaltning

Makroøkonom Bjørn-Roger Wilhelmsen i First Securities ble svært overrasket da han oppdaget Nav-feilen. Foto: Per Thrana

- Vi ble tatt på sengen

I halvannet år har Nav rapportert feil arbeidsledighetstall. **Det kan ha påvirket Norges Bank, tror makroøkonom.**

Cecilie Langum Becker

Publisert: 26.03.2010 - 11:20 Oppdatert: 29.03.2010 - 07:21

Skatteetaten

Skattebetalings- håndboken

1. utgave 2010

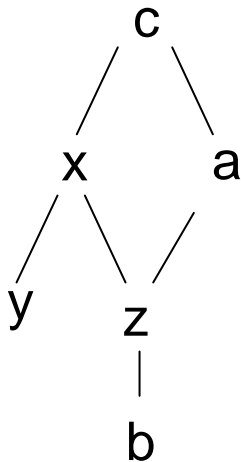
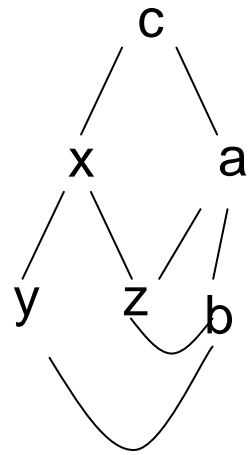
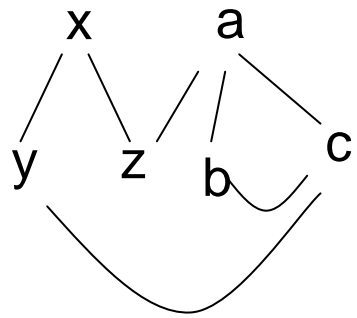
- Forord:
- ....Boken er for disse ment som et bidrag til å forenkle arbeidet og til å oppnå en mest mulig ensartet praksis i og på tvers av etatene. En annen målgruppe er eksterne aktører og deres rådgivere. Vi håper at stoffet kan bidra til en enkel forståelse av regelverket.....
- Boken lister 64 relevante lover.

Uttrykkskraft og formalisme i begrepsmodeller

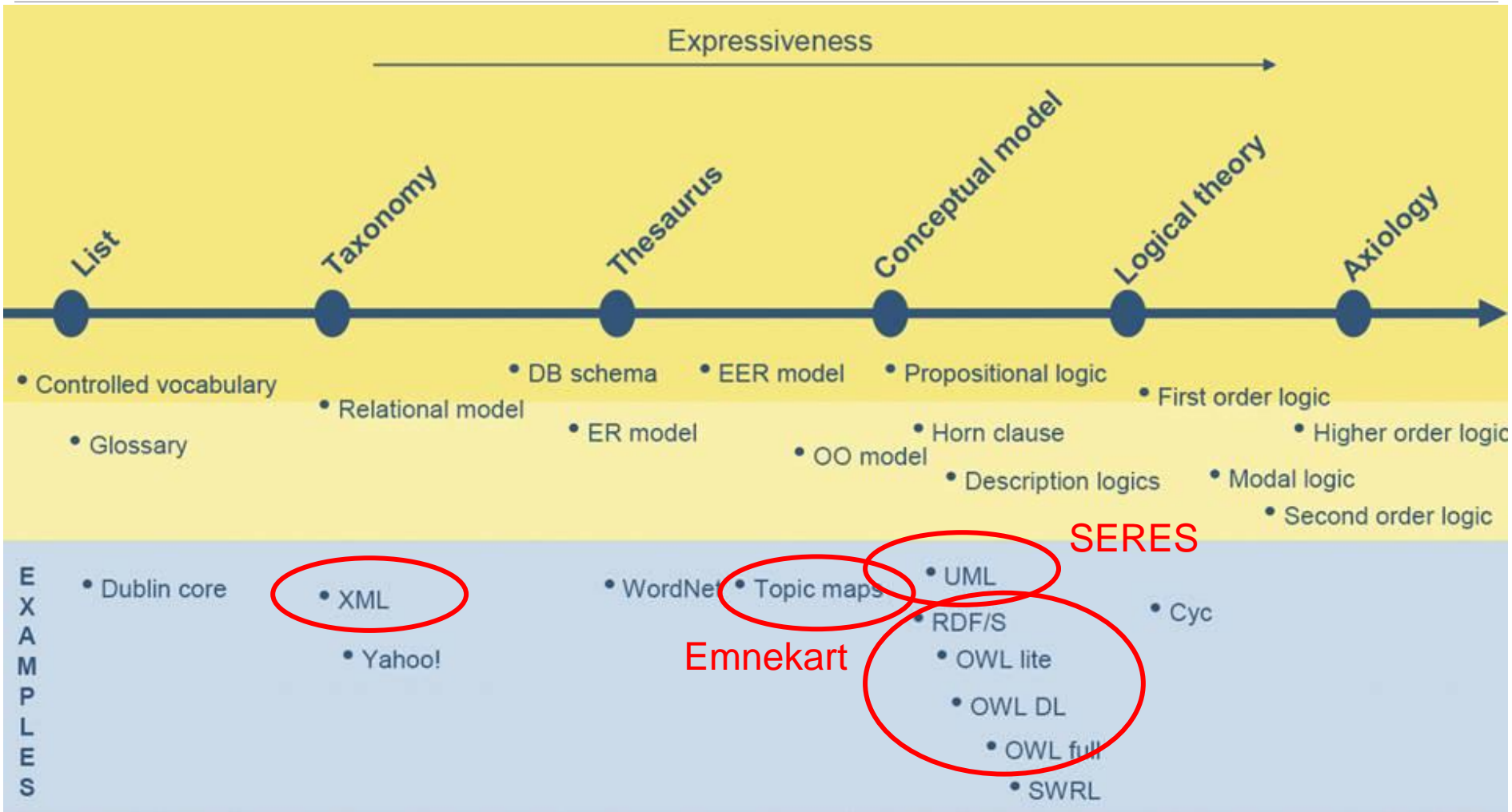
Husk:

- 3D ontologier
- 4D ontologier

Ordliste	Taksonomi	Tesaurus	Ontologi
<p>a — b — c — x — y — z —</p>			 <p data-bbox="1284 735 1535 828">Logikk for knyttet til assosiasjoner</p>
<p>Kontrollert liste av begreper</p>	<p>Hierarki av begreper, vist med dobbel arv over</p>	<p>Som taksonomi, men tillater flere typer relasjoner mellom begreper</p>	<p>Som tesaurus, men med formelle skranker</p>

Økende kompleksitet og kostnad

Uttrykkskraft og formalisme i begrepsmodeller II

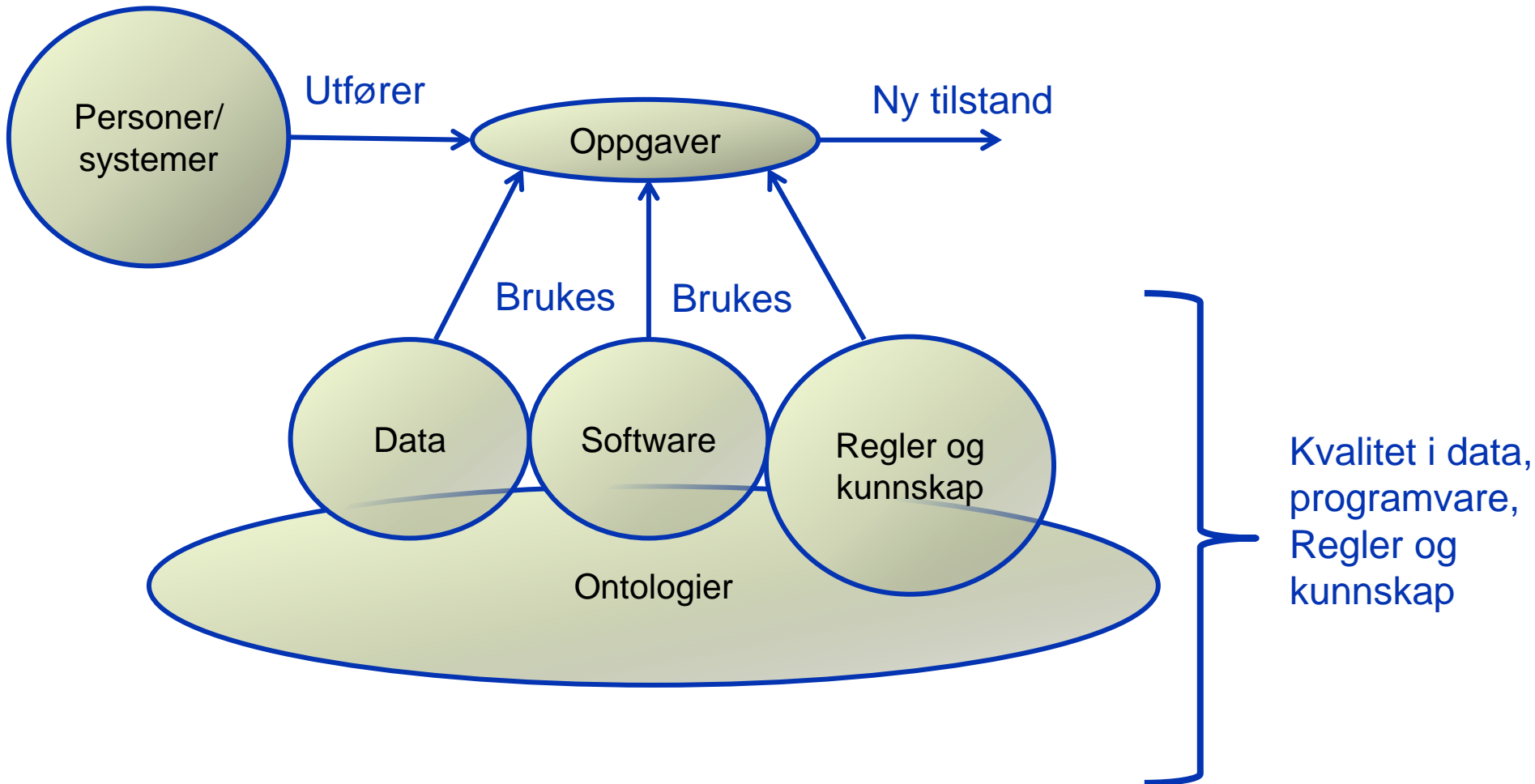
Source: Davis, M. 2006, Semantic Wave 2006 [Davis M]

DIFI standard for begrepsbeskrivelser

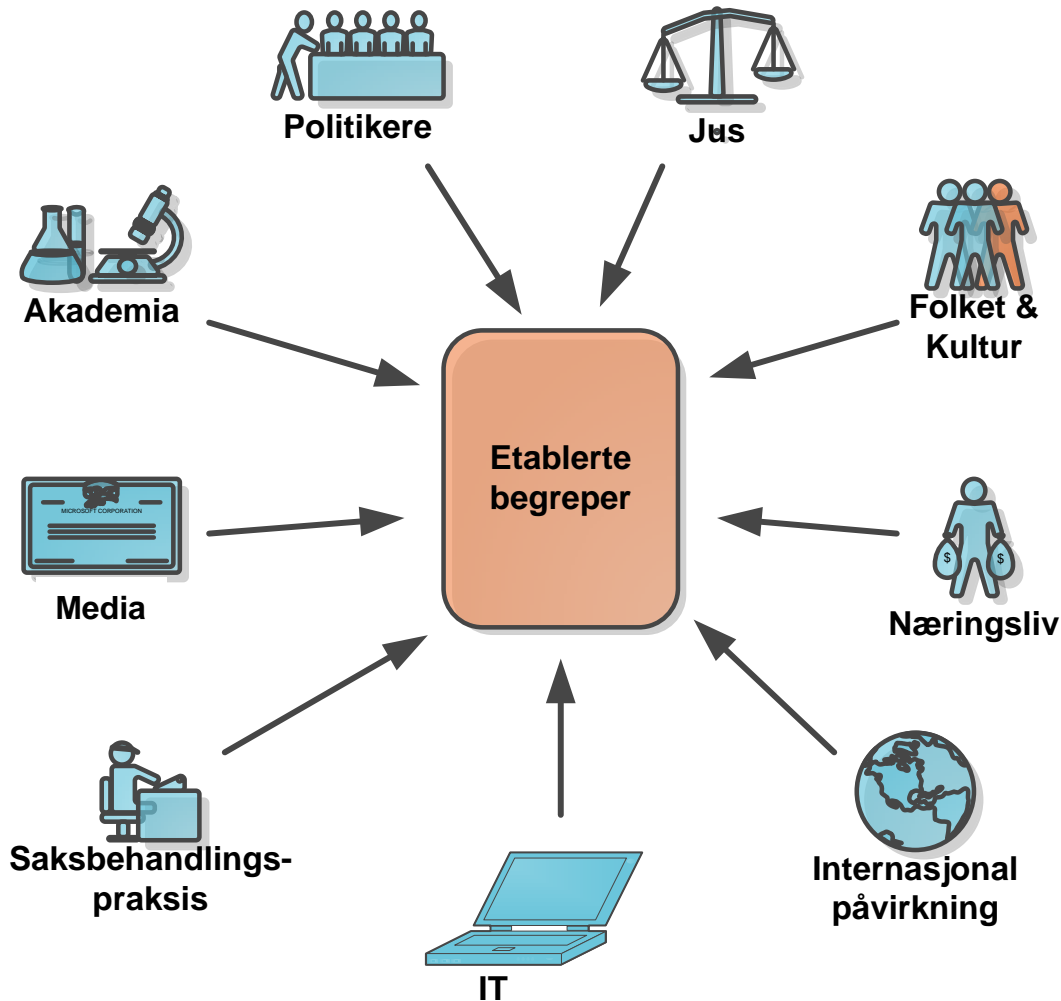

- **Identifikator:** En unik, global identifikator for hvert begrep
- **Anbefalt term:** Anbefalt navn på eller representasjon av begrepet⁶
- **Definisjon:**
- **Kilde:** Ta med referanse – lenke og/eller tekst - til relevante lover, forskrifter, register etc.
- **Kontekst:**
- **Gyldig fra:**
- **Ansvarlig virksomhet:** Virksomheten som har ansvar for å dokumentere og vedlikeholde begrepet.
- **Språk:**
- **Gyldig til:**
- **Referanse til versjoner:.**
- **Klassifikasjon:** Dersom begrepet er knyttet til en eller flere klassifikasjoner oppgis denne/disse – enten som lenke eller tekst. For eksempel kan begrepet Yrke være knyttet til SSBs standard for yrkesklassifisering⁹

Hvor passer ontologier inn?

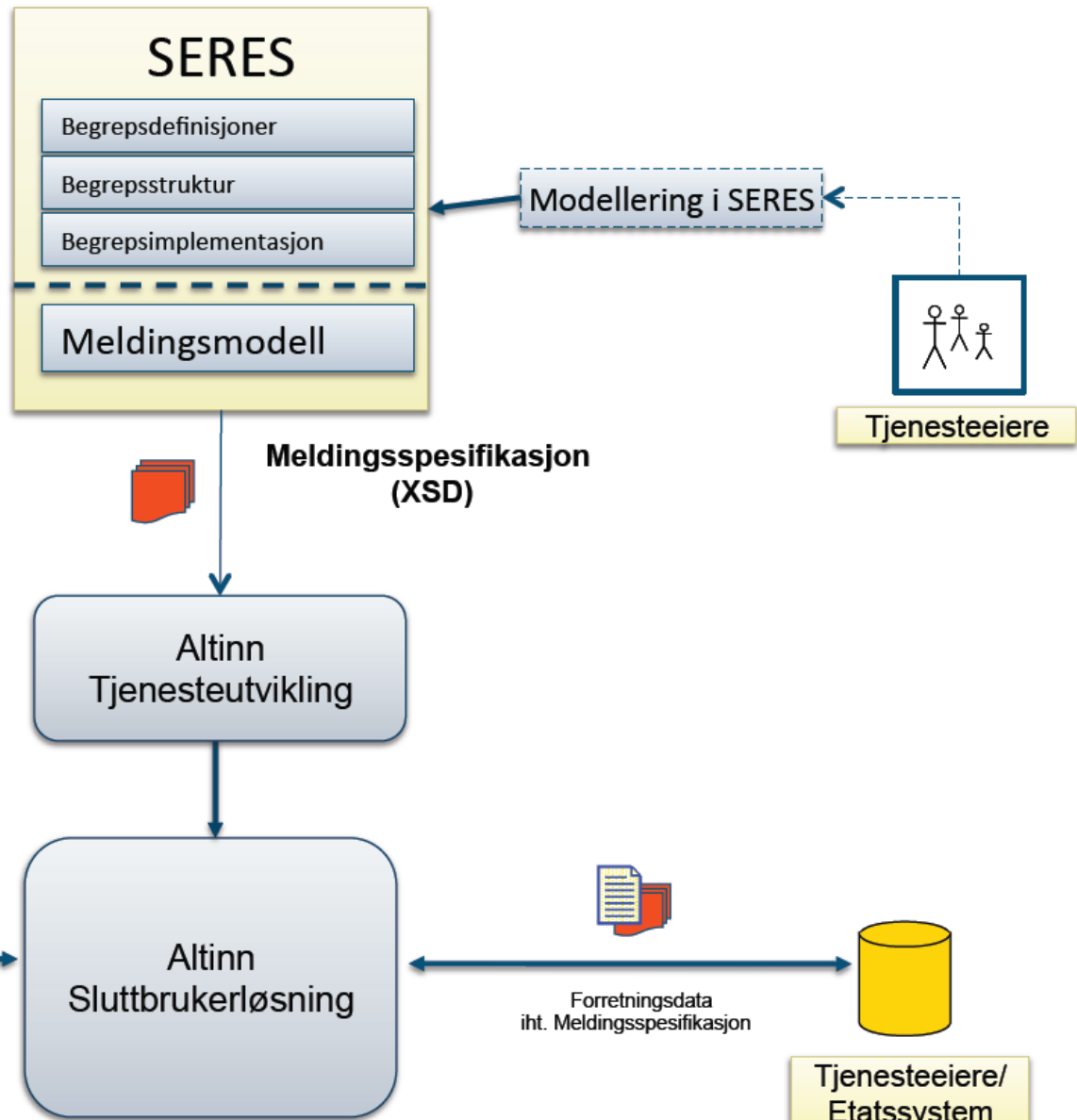
Hvem har definisjonsmakt for hva?

Påvirkes av :

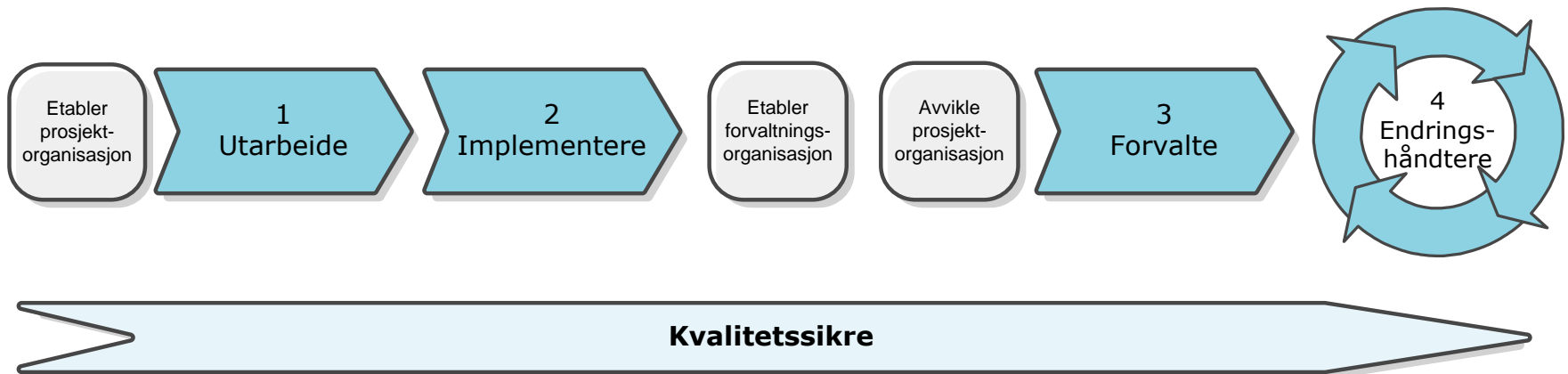
- Samhandling
- Samfunnstrender som globalisering,
- Teknologeutvikling
- Anvendelse

Altinn og metadata

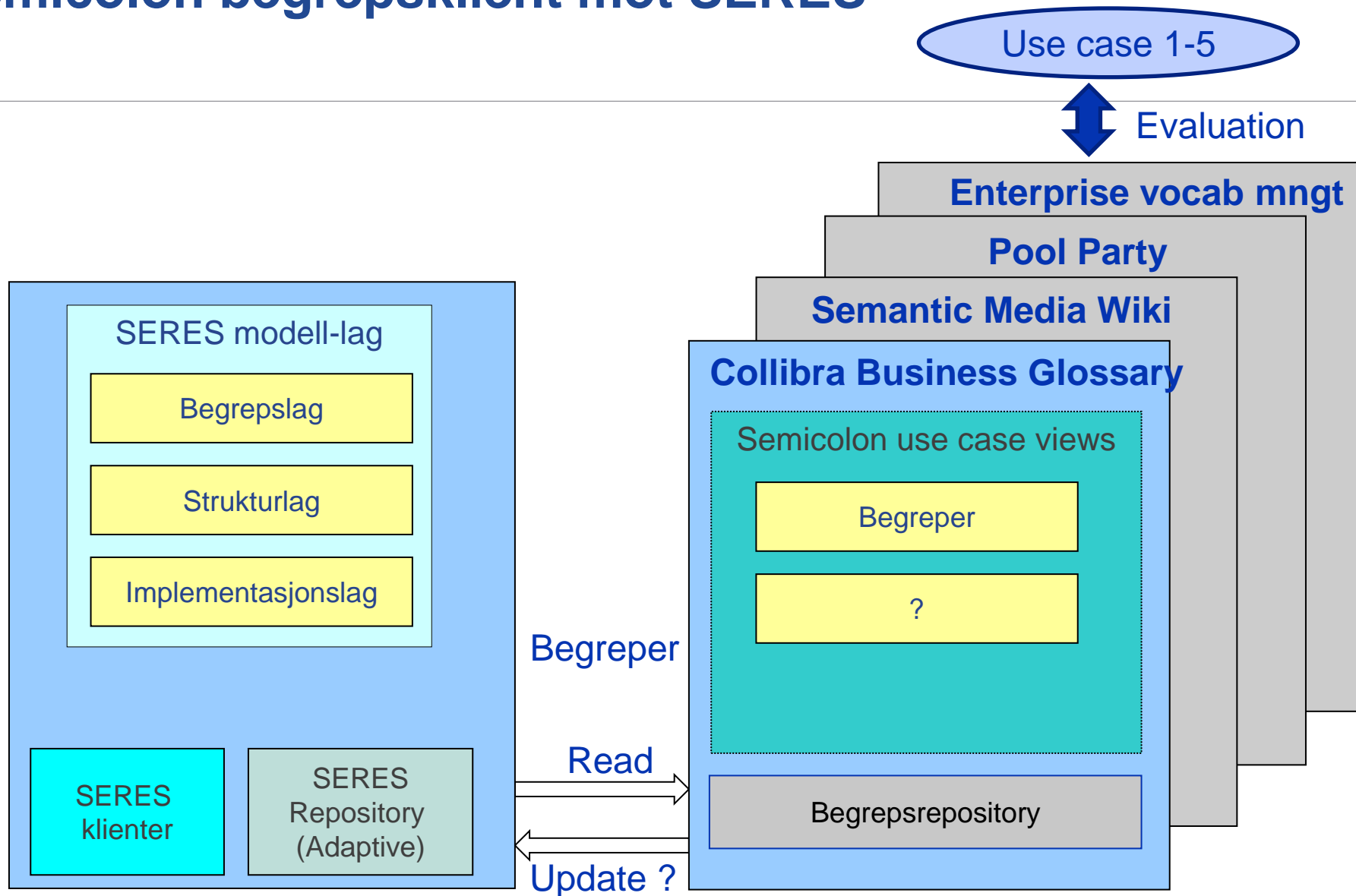

Lifecycle management of terms and concepts used in eGov services

- Establish project
- Define acceptance criteria held by the result
- Perform the life cycle process
- Perform quality assurance of the result, during engineering and by the end

Semicolon begrepsklient mot SERES

Modellhotell / Nasjonalt metadata repository, sett fra en etat

1. Ingen systematisk forvaltning
2. Systematisk begrepsforvaltning for deler av organisasjonen
3. Hver virksomhet har interne systemer for begrepsforvaltning
4. Interne systemer utveksler begreper ved behov direkte med andre
5. Interne systemer publiserer sine begreper på etatens web
6. Interne systemer har master og synkroniserer begreper med en
  - domene hub for begreper
  - nasjonal hub for begreper
  - internasjonal domenehub for begreper
  - internasjonal domenehub for begreper og med en nasjonal hub
7. Domene hub for begreper (master eller slave per etat)
  - Delingskanal for etats begreper
  - hoster virksomhetens begreper
  - synkroniserer med interne systemer eller etats web
  - synkroniserer med internasjonal hub
8. Nasjonal hub for begreper hoster virksomhetens begreper
  - hoster virksomhetens begreper
  - synkroniserer med domene hub
  - synkroniserer med interne systemer
  - synkroniserer med internasjonal hub

Andre interessante termbanker

■ **Termportalen ved NHH**

- Velkommen til Terminologi.no – en nasjonal portal for terminologi!
- I Norge har det i lang tid vært etterlyst et initiativ for å etablere en nasjonal termportal. Dette arbeidet er nå i gang i regi av CLARINO, et nasjonalt prosjekt for forskningsinfrastruktur finansiert av Norges Forskningsråd (NFR).
- Termportalen vil gi brukere fri tilgang til norsk terminologi innenfor en lang rekke fagområder, og gjøre det mulig å søke på tvers av termbaser og fagområder.

■ **Standard Norges termbase SNORRE**

- 24. oktober 2012 lanserte Standard Norges termbase SNORRE i Språkrådets lokaler. Databasen, som er én av Norges største, inneholder terminologi på norsk og andre språk fra en rekke fagområder. Den er et verktøy for alle som leser, skriver eller oversetter faglitteratur.
- Termbasen SNORRE er resultatet av et større prosjekt som har fått finansiering fra Kulturdepartementet. I dette prosjektet har man arbeidet for å samle Standard Norges eksisterende termbaser, utvikle ny norsk terminologi og sørge for at norske termer foreligger på begge målformer. SNORRE tilgjengeliggjøres i form av en nyutviklet database med et moderne søkegrensesnitt.

■ **Støtte for utarbeiding av legaldefinisjoner**

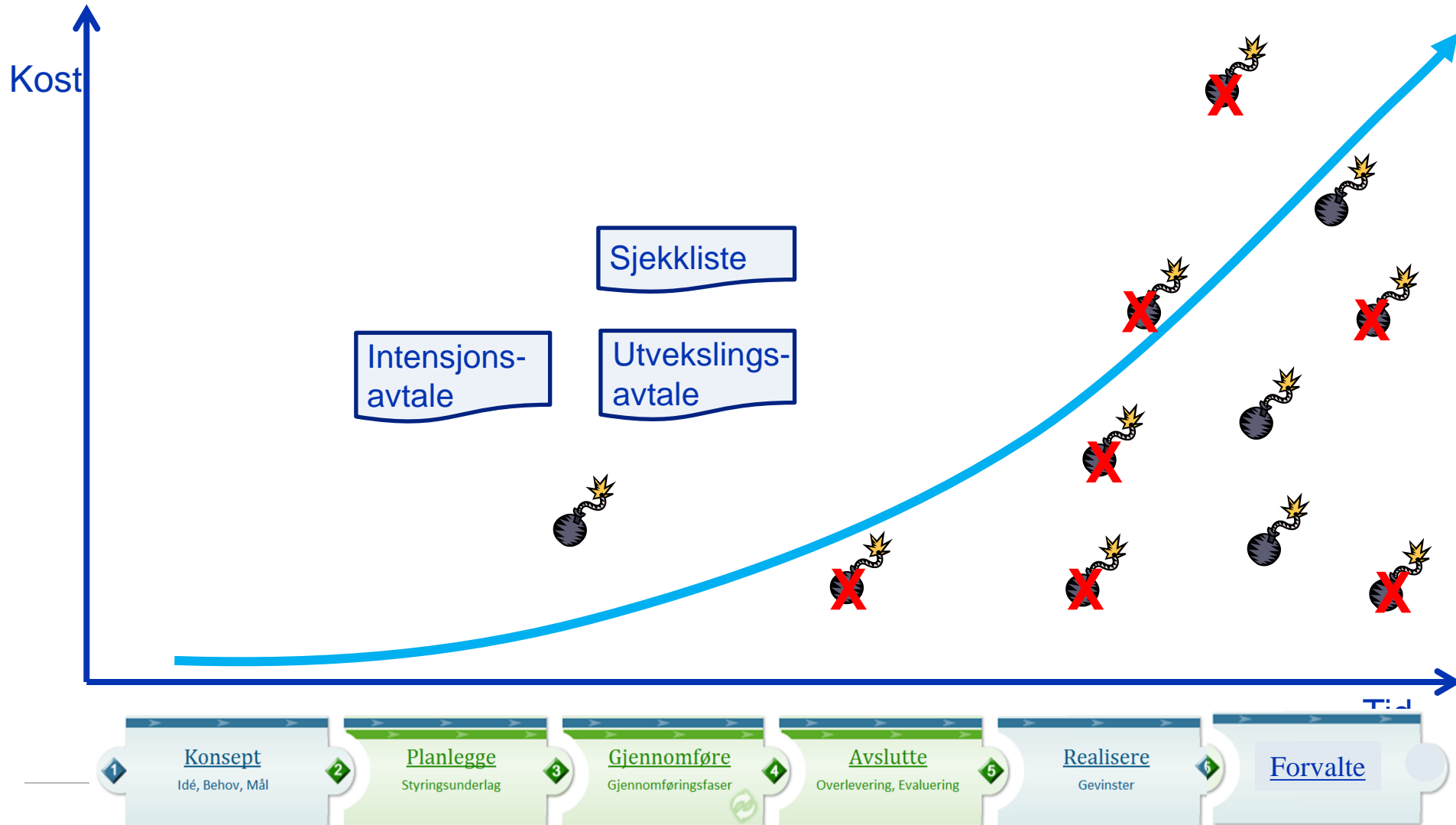
- Senter for rettsinformatikk ved Dag Wiese Schartum (UiO) og stiftelsen Lovdata samarbeider om utvikling av en prototype på verktøy for utarbeiding av lover og forskrifter. Oppdragsgiver er Justis- og beredskapsdepartementet. En av funksjonene i systemet vil gi støtte til å gjenfinne eksisterende legaldefinisjoner og til å formulere nye definisjoner i lov- og forskriftstekster.

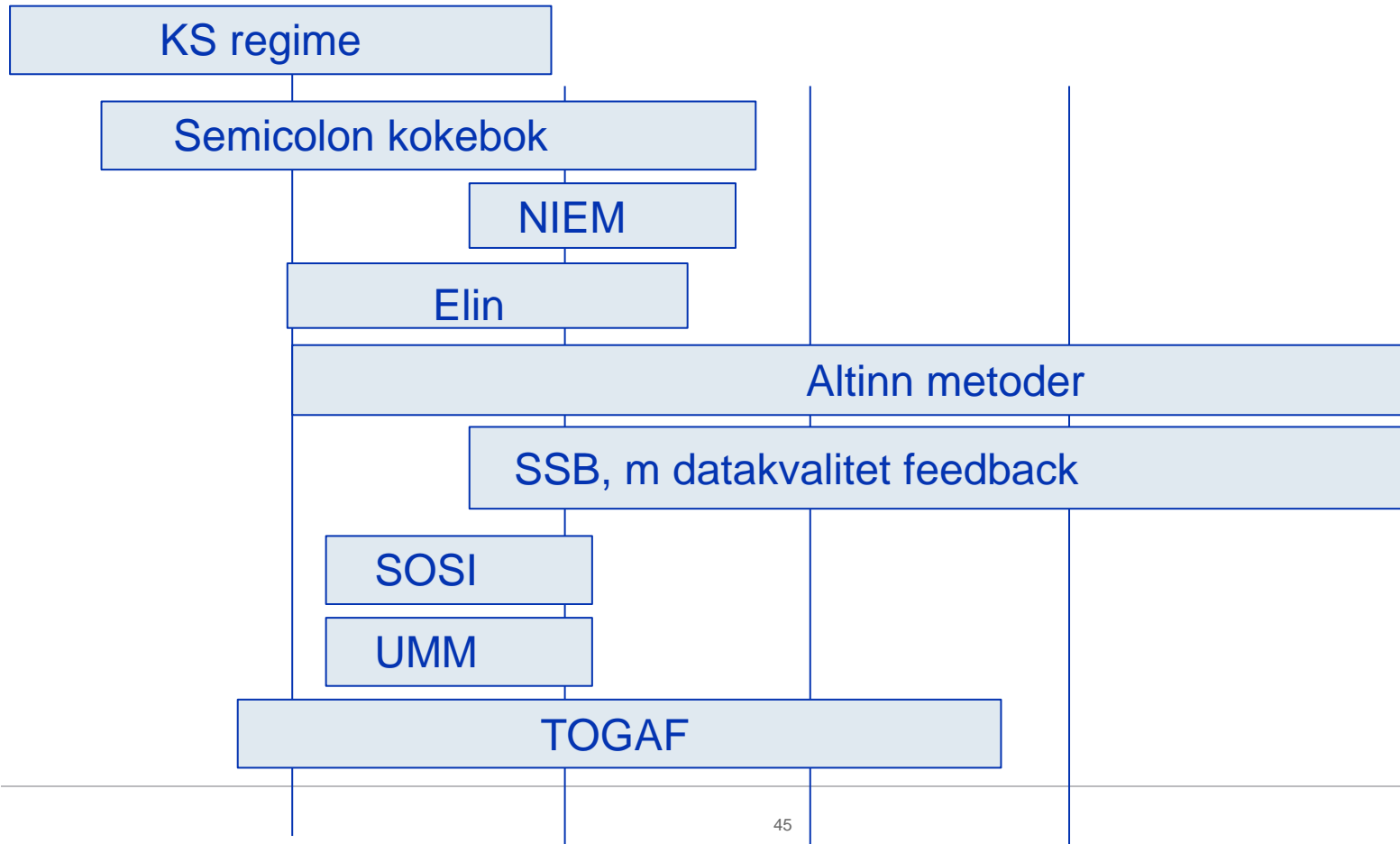
Metoder for å etablere elektronisk samhandling

Erfaring:

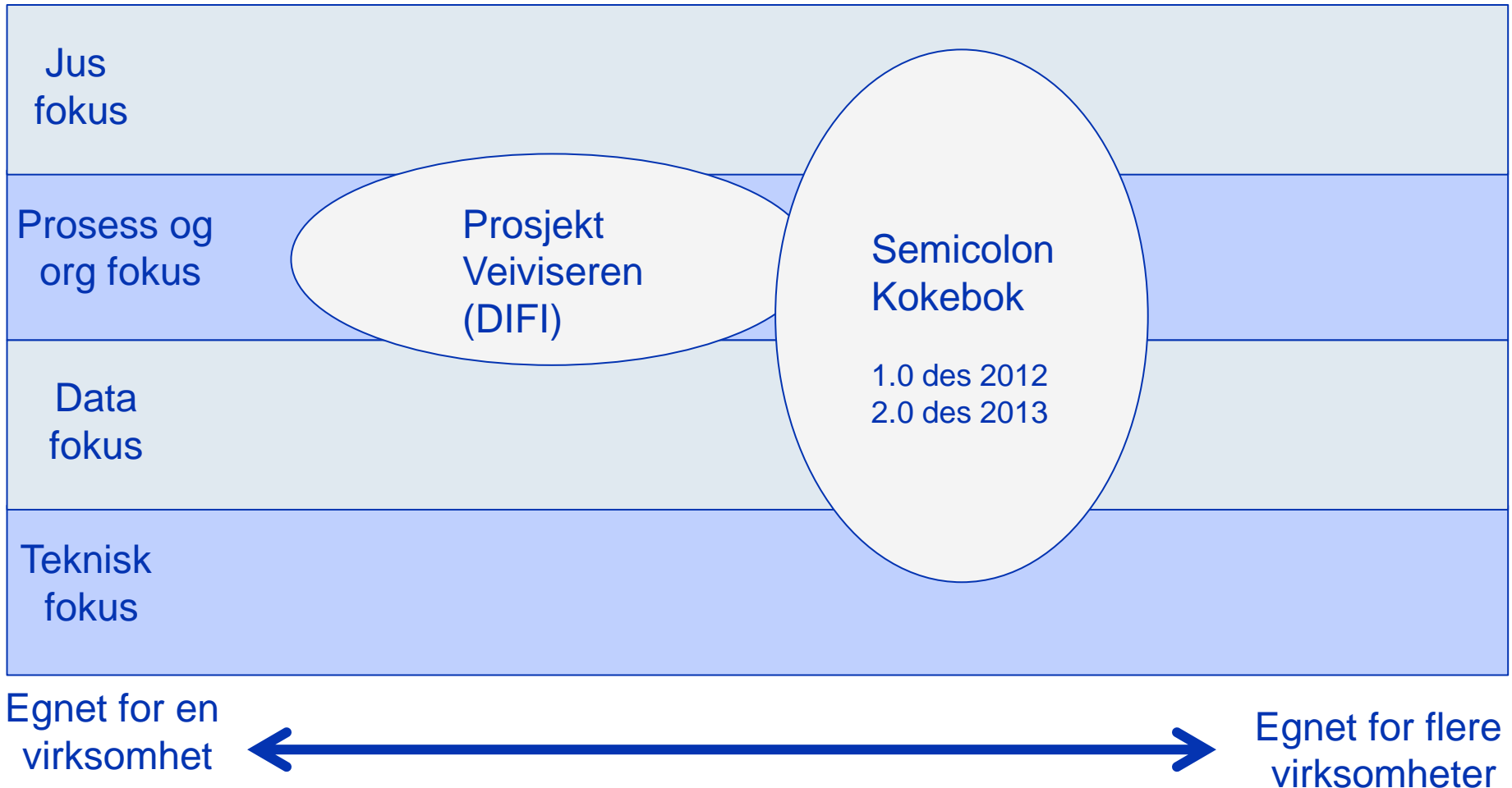
1. Elektronisk samhandling er utfordrende
2. Kostnad ved både å etablere og endre samhandling er høy

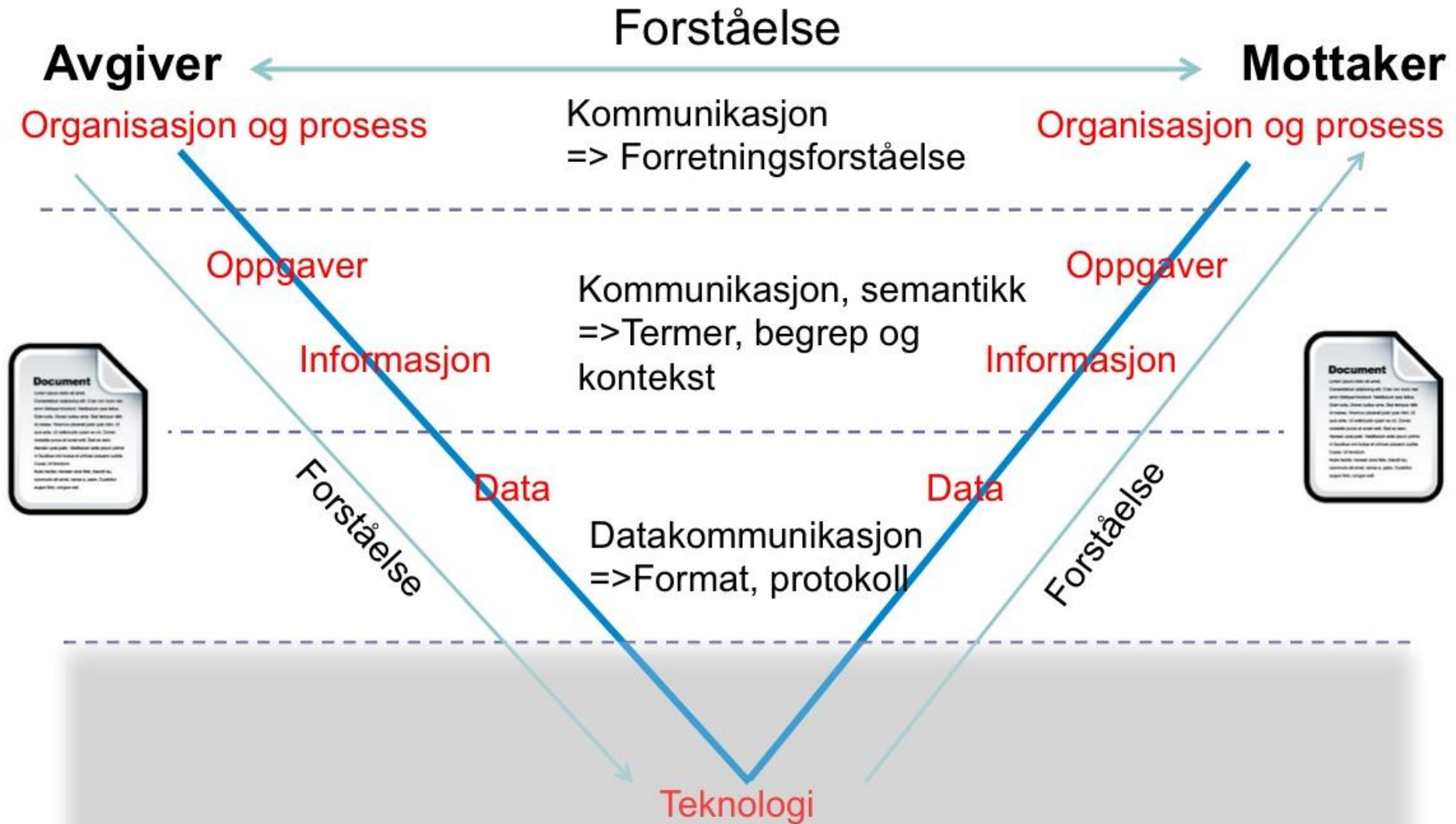
Metoder for å etablere krav og design til elektronisk samhandling, metodenes primær fokus

Metoder for å etablere krav og design for elektronisk samhandling

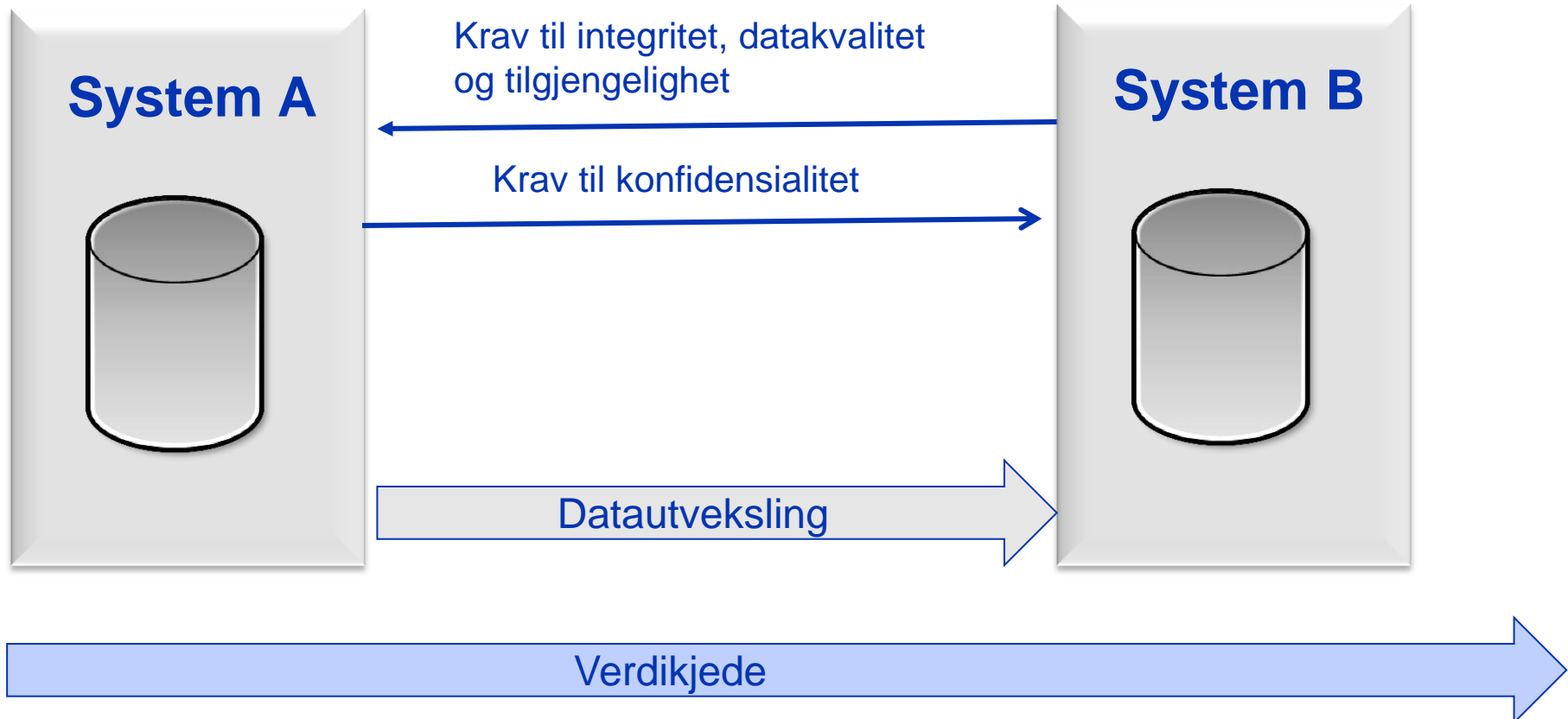
Kommunikasjon på alle plan

Egenskaper ved informasjon i verdikjeder

Sjekk hjemmel til å avgi de aktuelle data?

Sjekk hjemmel til å få eller bruke de aktuelle data?

Metoder og modeller fra
samhandling om kraft-
produksjon, distribusjon,
kjøp/salg og avregning.

CEN-CENELEC-ETSI Smart Grid Coordination Group

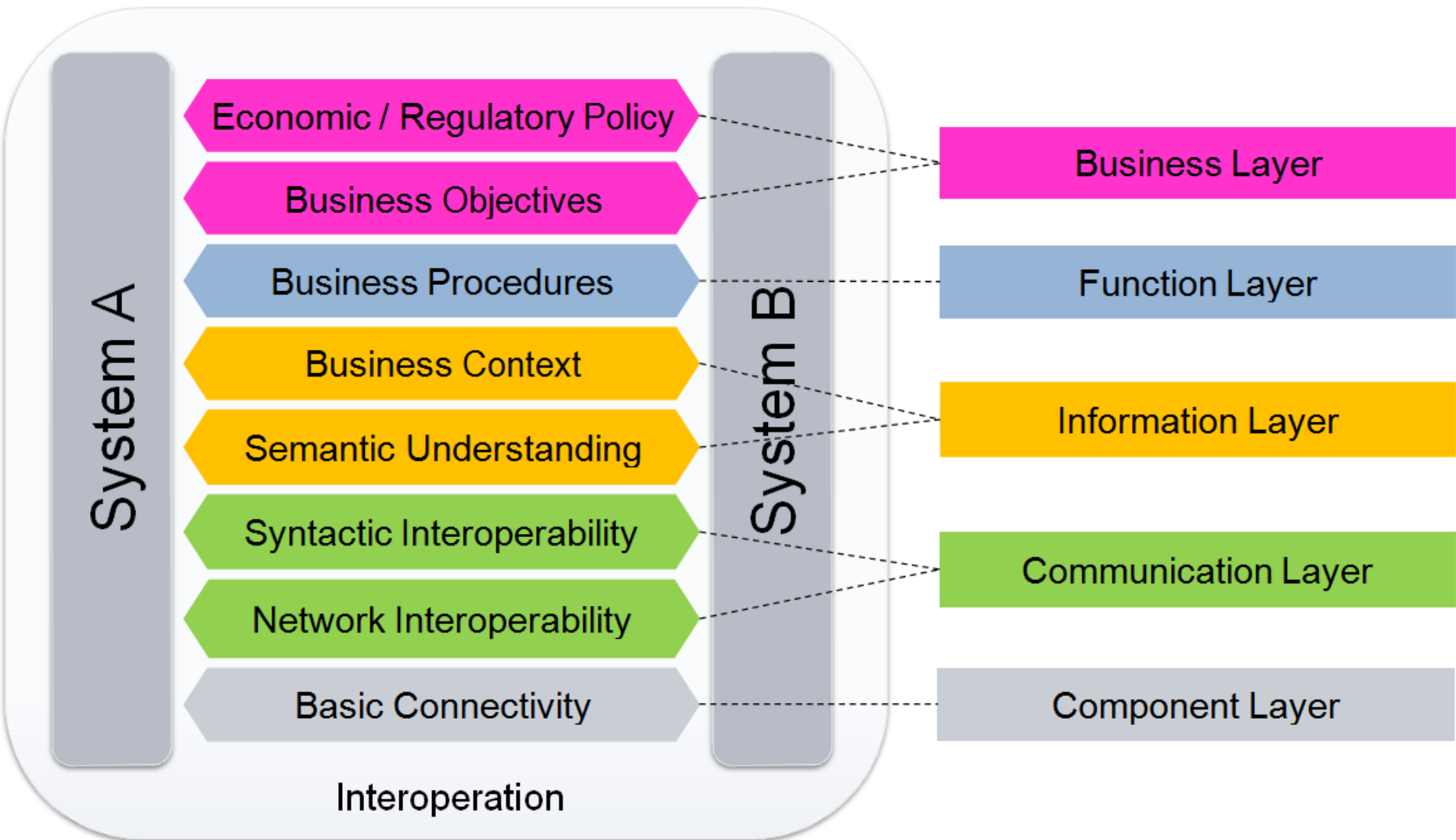
November 2012

CEN-CENELEC-ETSI Smart Grid Coordination Group

Smart Grid Reference Architecture

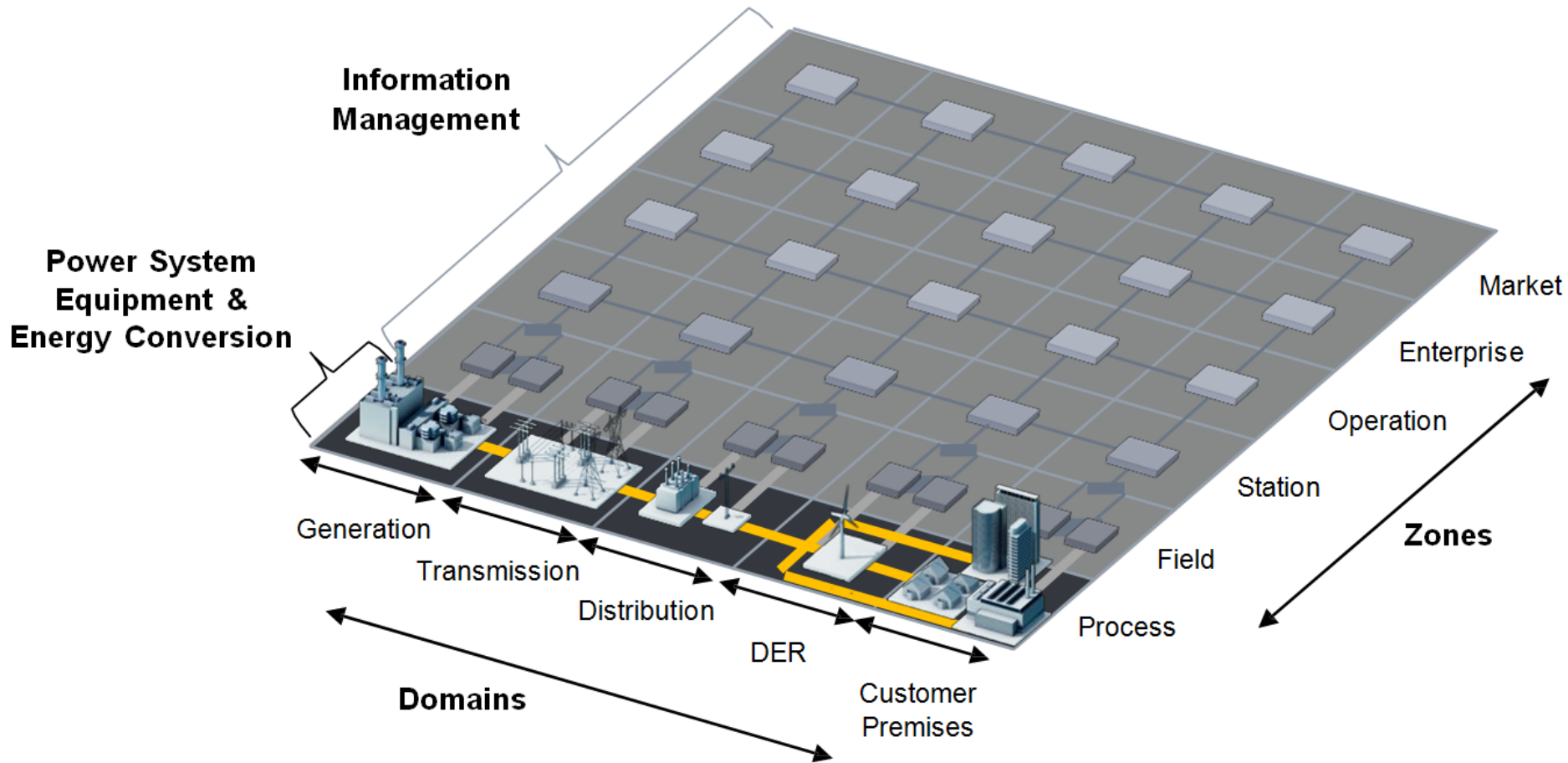
CEN-CENELEC-ETSI Smart Grid Coordination Group

Smart Grid Reference Architecture

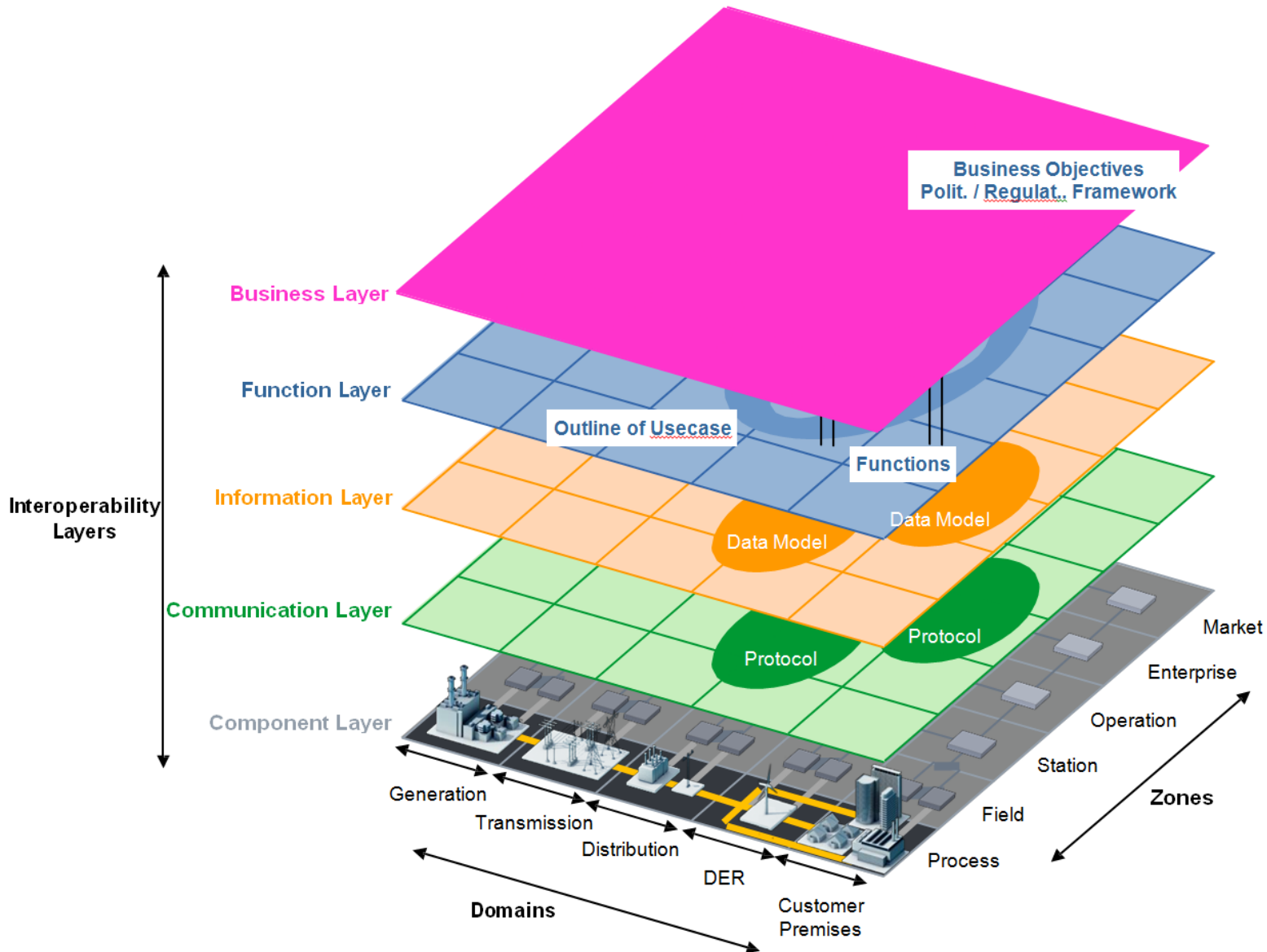
CEN-CENELEC-ETSI Smart Grid Coordination Group

Smart Grid Reference Architecture

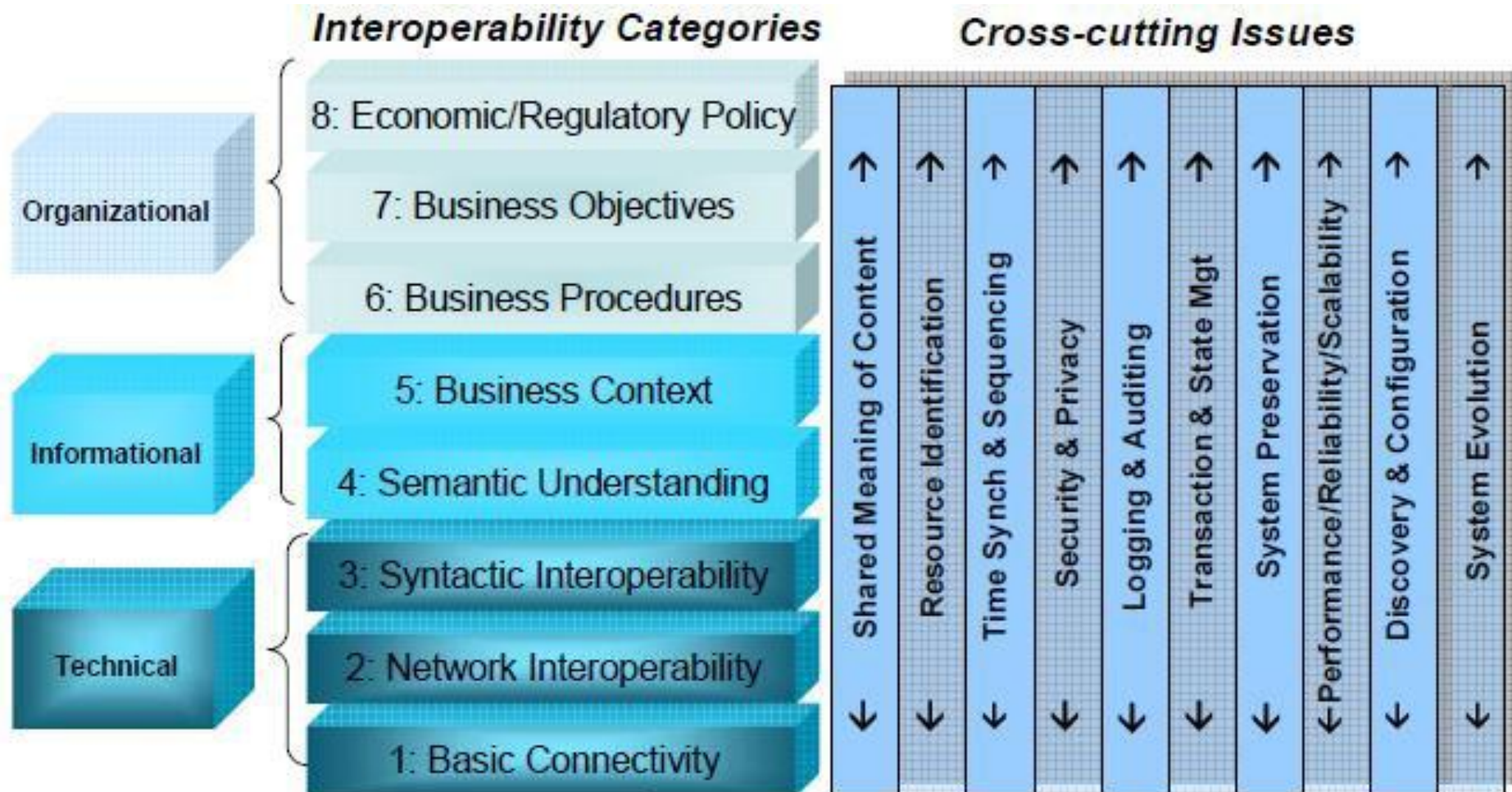
CEN-CENELEC-ETSI Smart Grid Coordination Group

Smart Grid Reference Architecture

CEN-CENELEC-ETSI Smart Grid Coordination Group

Smart Grid Reference Architecture

Safeguarding life, property and the environment

www.dnv.com

MANAGING RISK **DNV**